

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

УДК 811.111'243'23

О.Ю. ГАЛЬЧЕНКО,
*викладач економіко-правничого коледжу
ДВНЗ «Запорізький національний університет»*

ПСИХОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖІВ

У статті розглянуто вікові особливості студентів коледжів. Визначено психологічні передумови формування англомовної компетентності в період «ранньої юності».

Ключові слова: коледж, рання юність, особистість, психолого-вікові особливості, інтелект, воля, емоції.

Постановка проблеми та формування мети дослідження. Сьогодні система вищої освіти спрямована на вирішення проблеми гуманізації освіти, що пов'язане зі створенням умов для всебічного розвитку студентів з урахуванням їх індивідуально-психологічних особливостей. Одним із найбільш актуальних завдань сучасної освіти можна вважати сприяння професійному становленню фахівців різних галузей, яке має бути спрямоване на оптимізацію процесу забезпечення особистісного розвитку та самореалізації людини. У зв'язку з цим постає питання визначення психолого-вікових особливостей студентів коледжів.

До основних завдань цієї статті належать:

- визначення вікових особливостей розвитку студентів коледжів;
- виявлення їх впливу на процес формування англомовної компетентності.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженню особливостей студентського віку приділяли увагу багато психологів (Л.С. Виготський, Е.В. Клімов, В.Н. Осипова, А.О. Смірнов, Г.С. Костюк, І.С. Кон, В.П. Кутіщенко, П.М. Якобсон та ін.), які показали його специфіку та неоднорідність, проаналізувавши основні психолого-вікові особливості інтелекту, вольової та емоційної сфер. Особливості інтелекту в ранньому юнацькому віці були предметом досліджень багатьох психологів, серед яких Е.В. Клімов, І.С. Кон, Г.С. Костюк, І.О. Зимня, В.Н. Осипова та ін. Емоційні характеристики розвитку юнаків та дівчат вивчали Л.Я. Єрьоміна, Л.С. Виготський та ін.

Проте на цей момент проблема психолого-вікових особливостей студентів усе ще залишається у фокусі уваги науковців, зокрема наявні дослідження не вичерпують усіх аспектів питання психологічних передумов формування англомовної компетентності студентів коледжів, що і є предметом нашого дослідження. Саме це і зумовлює **актуальність** цієї статті.

Виклад основного матеріалу. Вступників до коледжів можна поділити на дві категорії: абітурієнти з базовою загальною середньою освітою (після 9-го класу, 15 років) та вступники після повної загальної середньої освіти (після 11-го класу, 17–18 років). У дослідженні психолого-вікових особливостей ми будемо орієнтуватися на першу категорію, оскільки саме вона становить абсолютну більшість. Таким чином, вік студента коледжу в середньому становить від 15 до 19 років.

Згідно з періодизацією, запропонованою А.А. Реаном, цей вік відповідає періоду «ранньої дорослості» [11, с. 90], що у вітчизняній психології зазвичай співвідноситься з періодом ранньої юності. Нижній поріг зазначеного віку (15 років) може вважатися ще підлітково-

вим періодом, але останніми роками все більше психологів відзначають зрушення хронологічних кордонів юності. Це явище пов'язане, з одного боку, з прискоренням фізичного та статевого дозрівання, а з іншого боку – з подовженням періоду навчання, що призводить до пізнішого дорослішання. Період ранньої юності визначається як перехідний від дитинства до дорослості, що супроводжується психологічною перебудовою, особистість розвивається не ізольовано, а в оточенні, від реальностей якого і залежить її становлення [5, с. 27].

Що стосується розумового розвитку студентів коледжів, то він полягає не стільки в накопиченні вмінь та зміні окремих сторін інтелекту, скільки у формуванні індивідуального стилю розумової діяльності, під яким ми, слідом за психологом Е.В. Клімовим, розуміємо «індивідуально-своєрідну систему психологічних засобів, до яких свідомо чи стихійно звертається людина з метою найкращого урівноваження своєї індивідуальності з предметними, зовнішніми умовами діяльності» [6, с. 32]. У пізнавальних процесах він виступає як стиль мислення, тобто стійка сукупність індивідуальних варіацій у способах сприйняття, запам'ятовування та мислення, в основі яких лежать різноманітні шляхи отримання, накопичення та переробки інформації.

Стиль мислення студента залежить від типу його нервової системи. За даними І.О. Зимньої, студенти з інертною нервовою системою в умовах перенавантаження навчальними завданнями вчаться гірше, ніж студенти з рухливим типом нервової системи. Психологи вважають, що студенти інтроверти менш здібні до вивчення іноземних мов, ніж екстраверти. Однак варто зазначити, що особи з першим типом компенсують цей недолік несвоєчасності реакцій більш ретельним плануванням та самостійним контролем своєї діяльності. Це не тільки покращує їх безпосередні результати, але і має сприятливий вплив на розумові здібності та риси особистості.

Особливого значення набуває виховання характеру. Студент коледжу уже не дитина, у нього спостерігається інтерес до навколишньої дійсності, дуже велика активність, прагнення до праці – фізичної та розумової. Потрібно навчатися організовувати цю активність, навчити студентів діяти в колективі, займатися громадською роботою.

У дослідженнях вікової психології особливе значення приділяється тому, що неврахування вікових особливостей дуже часто зумовлює негативізм, браваду, неслухняність, нестриманість, невмотивовані вчинки, які характерні для цього віку. Разом з тим юнаки та дівчата цінують оцінку колективом їхньої трудової, навчальної та спортивної діяльності, керуються нею у своїй поведінці, і це має велике значення для формування їхнього характеру.

Юнаки та дівчата вже досягають фізичної зрілості і здатні виявляти в поведінці, праці та навчанні достатньо сформовані риси характеру: відповідальність, дисциплінованість, цілеспрямовану наполегливість, принциповість, самостійність.

Як показали дослідження І.С. Кона [7], розвиток пам'яті, як і сприймання, у юнацькому віці відбувається в тісному взаємозв'язку з розвитком мовлення й мислення. Провідною в перебігу процесів запам'ятовування і відтворення стає розумова діяльність, здійснювана мовними засобами, її роль виявляється в розвитку свідомої цілеспрямованості запам'ятовування, у зростанні його продуктивності стосовно абстрактних знань, суджень і понять, виражених у словесній формі. Зростає здатність краще запам'ятовувати саме словесний матеріал, ніж наочний.

Виникає потреба користуватися такими прийомами заучування навчального матеріалу, як поділ тексту на частини, повторення, записування, що теж є своєрідними «опорами». Саме в юнацькому віці вони стають продуктивними, вперше свідомо регульованими прийомами пам'яті. Внутрішні прийоми дедалі виразніше виступають на перший план, що виявляється в намаганні спочатку зрозуміти, а потім заучувати матеріал. Прийоми розуміння перетворюються у підлітків на прийоми довільного запам'ятовування за умови, коли розумові дії вироблені й добре закріплені.

Залежно від характеру матеріалу, зокрема описового, ці два плани йдуть паралельно. Студенти коледжу вдаються до комбінованих прийомів запам'ятовування, свідомо чергуючи процеси розуміння і запам'ятовування. Формуються вони в процесі їх застосування спочатку на простішому, а потім на складнішому матеріалі. При формуванні іншомовної комунікативної компетентності це має особливе значення, оскільки принцип наступності і потужності передбачає саме поступове ускладнення завдань.

На думку В.Н. Осипової, розвиток пам'яті студентів коледжу характеризується певною суперечністю. З одного боку, студенти свідоміше використовують більш досконалі прийоми запам'ятовування. З іншого, – у них уповільнюється утворення нових зв'язків, їм доводиться при заучуванні матеріалу докладати більше зусиль. До того ж новоутворені зв'язки в них менш стійкі, ніж ті, що виробилися раніше, і тому зникають швидше. Повільніше виробляються асоціації за суміжністю. [9, с. 312]. У студентів коледжів знижується здатність механічно запам'ятовувати й відтворювати матеріал.

Ще однією характерною рисою, як вважає А.О. Смирнов, є зміна організації процесу заучування матеріалу. Під час першого читання заучуваного матеріалу вони ознайомлюються з його змістом, щоб зрозуміти основні думки, викладені в матеріалі, і тільки потім починають його заучувати. Студенти коледжу ще дуже схильні просто повторювати прочитаний текст, вони мало користуються прийомом розбивки тексту на змістові групи з метою його запам'ятовування, надають перевагу багаторазовому повторенню тексту при його заучуванні, а не змістовому його аналізу.

Як зазначає Г.С. Костюк, важливе значення для розвитку пам'яті студентів коледжу мають 3 фактори:

1) виховання позитивних мотивів навчання, інтересу до знань, майбутньої трудової діяльності, інших обов'язків, наполегливості й старанності їх виконання;

2) формування вмінь запам'ятовувати та відтворювати. Важливо вчити студентів прийомам логічного запам'ятовування, виховувати в них звичку користуватися цими прийомами;

3) слід вчити студентів правильно застосовувати прийоми розуміння та запам'ятовування матеріалу. Для цього слід привчати їх до певної системи роботи над засвоєнням навчального матеріалу [2, с. 220].

Г.С. Костюк також наголошує на тому, що основна тенденція в розвитку пам'яті в період ранньої юності характеризується подальшим зростанням і зміцненням її довільності. Довільне запам'ятовування стає в цей період набагато ефективнішим від мимовільного. Відбуваються істотні зміни і в перебігу процесів логічного запам'ятовування. Помітно зростає продуктивність пам'яті на думки, на абстрактний матеріал. Як наслідок, нерідко основою запам'ятовування конкретного матеріалу є виявлені в ньому логічні зв'язки. Окреслюється спеціалізація пам'яті, пов'язана з провідними інтересами юнаків та дівчат та їх намірами щодо вибору майбутньої професії [2, с. 135]. Отже, удосконалюються способи заучування за допомогою свідомого застосування раціональних його прийомів та уникнення суто механічних способів запам'ятовування матеріалу.

Характерно, що логічне запам'ятовування успішно формується в студентів у процесі навчання, якщо в ньому присутнє: вибіркове пояснення матеріалу (виділення головного і суттєвого); усвідомлення мети запам'ятовування, тобто того, що має бути його результатом; розкриття логічного сенсу і значення цього матеріалу; критичний підхід до змісту, який потрібно запам'ятати; встановлення зв'язку цього змісту з іншими знаннями; поділ матеріалу на змістові частини і відшукування в кожній з них основних положень (змістових опорних пунктів); упорядкування заучуваного у вигляді певних пунктів (змістове групування) [12].

Складаючи план для розуміння тексту, студенти вичленовують у матеріалі більші за розміром узагальнені смислові одиниці, які становлять його логічну структуру, і дають більш узагальнені назви цих одиниць; вони не просто вказують на їх зміст, а намагаються відобразити в назві основне, суттєве. Завдання ж запам'ятати матеріал вони реалізують, вичленовуючи дрібніші частини матеріалу, який треба запам'ятати.

Помітно зростає роль змістових зв'язків у запам'ятовуванні матеріалу. Механічне запам'ятовування, що базується на утворенні асоціацій за суміжністю в часі й просторі, зазнає певних змін, які виявляються, зокрема, в осмисленому виборі того, що треба запам'ятати. Але підліток не завжди може зробити такий вибір. Тоді процес його запам'ятовування стає механічним.

Студенти чітко розуміють, в яких окремих випадках заучування необхідне (строгі визначення, формулювання, закони). Юнаки та дівчата ширше, ніж підлітки, користуються прийомами запам'ятовування – складанням планів і схем тексту, конспектів, виділенням і підкресленням основних думок, порівнянням, співвідношенням з уже відомим.

Разом із цим юнаки та дівчата іноді зневажливо ставляться до тих прийомів смислового заучування, які, на їх думку, властиві «маленьким», наприклад повторенню, що чергується з відтворенням окремих фрагментів тексту. У юнацькому віці, як правило, створюється диференційована установка на запам'ятовування (вони відзначають, що потрібно запам'ятати дослівно, що необхідно передати своїми словами, а що достатньо тільки зрозуміти, а запам'ятовувати не вимагається).

Юнаки та дівчата самі високо оцінюють таке засвоєння матеріалу, в якому виявляється розуміння питань, оригінальна інтерпретація чи формулювання того, що викладено в підручнику, самостійність у міркуваннях, висновках тощо. Вони вміло урізноманітнюють повторення матеріалу, який треба запам'ятати, користуються самоперевіркою, диференціацією загального завдання на запам'ятовування, виділяють часткові завдання, зіставляючи їх із загальною метою запам'ятовування. Важливу роль у процесах запам'ятовування відіграє установка на засвоєння матеріалу, яка водночас включає в себе і установку на його усвідомлення.

У цьому віці настають зміни не лише в способах заучування, а й у способах пригадування. Одним із таких способів є складання плану (письмово або усно), який допомагає обдумувати відтворення, аналізувати його, оживляти й систематизувати потрібні асоціації. Такий план особливо потрібний, коли доводиться пригадувати чималий за обсягом матеріал.

Юнакам та дівчатам нерідко бракує наполегливості в пригадуванні. Неточність, поверховість у відтворенні зумовлюється в таких випадках не недосконалістю його способів, а небажанням докласти певних зусиль. У юнацькому віці виявляються індивідуальні відмінності в типах пам'яті (зоровий, слуховий, руховий, змішаний). Вони виявляються в процесах запам'ятовування і відтворення.

Дослідження показали, що мимовільно запам'ятовується в першу чергу те, що пов'язане з конкретною діяльністю. Студент у процесі діяльності запам'ятовує щось, хоч не ставить перед собою такої мети. Більш повному використанню його можливостей сприяє реалізація в їх навчальній діяльності настанови «спочатку зрозуміти, потім заучувати». Вона створює оптимальне співвідношення мимовільного й довільного запам'ятовування в набуванні учнями знань, умінь і навичок. Чим глибше розуміють студенти те, що слід засвоїти, тим вища ефективність їх мимовільної пам'яті.

Виробляються вміння чергувати заучування й відтворення, використовуючи відтворення як засіб контролю і підвищення ефективності запам'ятовування. Досконалішим воно стає тоді, коли студент починає аналізувати, що із заучуваного ним матеріалу, наприклад вірша, запам'яталось, а що – ні, повертається до місць чи розділів, які не запам'ятав, а потім до тексту в цілому, поєднуючи цілісне і часткове його заучування.

Оволодіння прийомами запам'ятовування вносить якісні зміни і в процес відтворення. Вони полягають у тому, що юнаки і дівчата починають свідоміше керувати цим процесом – вносити більшу плановість, послідовність у відтворення, думати, міркувати в процесі пригадування.

Специфічного характеру набуває в період ранньої юності мимовільна пам'ять. Продуктивність її також залежить від організації розумової роботи студентів з навчальним матеріалом. Матеріал запам'ятовується краще, якщо він входить до мети розумової діяльності і якщо ця діяльність має активний характер. Краще запам'ятовують студенти мимовільно те, що виступає як перешкода, утруднення в їх діяльності, що пов'язане з наявними у юнаків та дівчат потребами, запитам та інтересами, планами на майбутнє, що викликає в них сильний емоційний відгук. Отже, роль мимовільного запам'ятовування в діяльності юнаків та дівчат не зменшується, виникають специфічні умови, за яких вона успішно реалізується.

На власному досвіді студенти переконаються, що запам'ятовування не зводиться до розуміння, що потрібні спеціальні прийоми запам'ятовування й відтворення, збереження свідомо засвоєної інформації. У ранньому юнацькому віці виникає прагнення оволодіти своєю пам'яттю, керувати нею, підносити її продуктивність.

Ця ж ефективність істотним чином залежить від установок. Можуть бути установки на запам'ятовування взагалі і установки на тривале або короточасне збереження в пам'яті, на точне відтворення або відтворення своїми словами і т. д. Роль викладача полягає в тому,

щоб створювати у студентів відповідну установку, указуючи на те, що потрібно запам'ятати на якийсь час, що – назавжди, а що і зовсім не слід запам'ятовувати, достатньо просто зрозуміти; що запам'ятати дослівно, а що – для передачі змісту своїми словами.

Велике значення має заучування як спеціально організована діяльність із запам'ятовування із застосуванням спеціальних засобів і прийомів (сислове групування матеріалу, встановлення смислових опорних пунктів, складання плану, раціональне повторення, чергування з відтворенням і т. д.). Дослідження О.А. Смирнова [12] показують, наприклад, що заучування, яке спирається на складений план тексту виявилось удвічі ефективнішим за заучування без опори на план (як щодо швидкості запам'ятовування, так і щодо якості). У процесі заучування рекомендується чергувати повторення із спробами активно відтворювати матеріал. В умовах рівного часу цей спосіб виявився на 30–40% ефективнішим за заучування, яке базувалося тільки на повторенні.

Важливими передумовами для формування англомовної компетентності у студентів коледжів є вольові якості, такі як посидючість, самостійність у виборі тієї чи іншої діяльності, вміння володіти собою та контролювати власні дії, вміння долати труднощі та досягати поставлених цілей. У віці ранньої юності ціннісно-орієнтаційна спрямованість особистості регулюється системою поглядів, позицій людей значущих для них об'єктів, схвалення їх діяльності та вчинків. У процесі навчання головною рушійною силою є прагнення до самоактуалізації. Самостійна діяльність, як жоден інший вид діяльності, являє собою реальні можливості для самовираження та самовизначення власного «Я» кожного студента. Діючи самостійно в процесі оволодіння іншомовною компетентністю, студенти неодмінно зіштовхуються з певними труднощами – лінгвістичного та екстралінгвістичного характеру. Але наявність труднощів буде лише стимулювати активність у діяльності, оскільки потреба у самовизначенні допомагає подолати всі можливі бар'єри. Юність характеризується появою відчуття своєї ідентичності, індивідуальності, несхожості на інших, але в негативному варіанті виникає протилежність – рольова та особистісна невизначеність.

Формування англомовної компетентності студентів коледжів у віці ранньої юності тісно пов'язане з тими тенденціями, які виявляються в емоційному житті. За переконанням З.І. Кличнікової, діяльність також має бути емоційною, що вимагає від викладача нових прийомів роботи, створення умов мотивації, що забезпечують емоційне ставлення до завдань. [6, с. 129] Нові емоції викликаються не тільки конкретними об'єктами, а й дійовими взаємодіями з іншими людьми, новими видами діяльності, їх змістом, перебігом і результатами. Нові життєві стосунки, нові обов'язки й успіхи в їх виконанні породжують і нові переживання. Усвідомлення студентами зростання своїх фізичних та інтелектуальних досягнень зміцнює їх упевненість у собі, у власних силах і сприяє піднесенню емоційного тону. Особливістю емоційного самопочуття переважної більшості молоді в цьому віці є життєрадісність, оптимізм.

Збагачуються в цей період естетичні почуття підростаючої особистості. Зростає її емоційна вразливість. Порівняно з підлітками, в естетичних переживаннях студентів більше ліризму, поетичності. Естетичні почуття стимулюють їх спілкування з різними галузями мистецтва. Юнаки і дівчата люблять поезію, приймають перші самостійні рішення, намагаються передавати свої враження, думки у поетичній формі.

Як показують дослідження І.С. Кона, студенти в цьому віці глибоко сприймають переживання героїв, зображених у художніх творах – почуття радості буття, філософського сумніву і скорботи, внутрішнього конфлікту від суперечливих бажань і прагнень, жалю від нерозділеної любові, туги за ідеалом, ненависті до соціальної несправедливості. Ці переживання часто пов'язуються юнаками і дівчатами з роздумами про себе, про своє майбутнє, стають складовими елементами їхнього світогляду. Пошуки таких переживань спонукають їх до ширшого ознайомлення з новими творами мистецтва, їх авторами. Не випадково деякі студенти стають палкими шанувальниками того чи іншого поета, музиканта, письменника, актора [7, с. 37–38].

Г.С. Костюк звертає увагу на те, що раптові зміни настрою можуть спричинитися поганою оцінкою, розчаруванням у другові, неувважністю дорослих до інтересів і почуттів особистості, нетактовним способом втручання в її емоційне життя. Психолог зазначає, що для ефективності навчання необхідні: по-перше, правильна організація пізнавальної і тру-

дової діяльності студентів, їх колективного життя, їх стосунків з одногрупниками, участі у суспільно-корисній праці; по-друге, правильна організація поведінки студентів коледжу, вправлення їх у виконанні моральних вчинків, налагодження співробітництва і взаємодопомоги у групі; по-третє, необхідна наявність емоціональних моментів у роботі, поведінці викладача, врахування ним емоціональних станів і особливостей студентів [2, с. 366–367].

Переживання кохання відіграє суттєву роль в емоційному житті студента, в становленні його особистості. Вони прагнуть розібратися в новому для них світі переживань і стосунків. Звідси підвищений інтерес до літератури, в якій ці стосунки розкриваються, підкреслена вибірковість у виборі поезії і прагнення до лірики, пісень, які в поетичних образах передають приємні почуття людини, очікування кохання або саме кохання.

На думку П.М. Якобсона, у зв'язку із зростанням у студентів самоконтролю і саморегуляції своєї поведінки змінюються форми виявлення їх почуттів. Поступово слово та інтонація стають головними способами виявлення почуттів та засобами впливу на почуття інших людей [13, с. 76].

Зміни та новоутворення в почуттях на цьому етапі життя особистості є проявом формування її свідомості й самосвідомості, її інтересів, зокрема інтересу до психічної сторони як свого життя, так і життя інших людей, до власних і чужих переживань.

У ці роки відбувається зміцнення стійкого емоційного ставлення до різних сторін життя, до людей. Разом з цим студентам властива вища емоційна чутливість, здатність співпереживати, розуміти й відгукуватися на переживання іншої людини, особливо ровесника [2, с. 243].

Психологи наголошують на тому, що інтелектуальна діяльність студентів набуває нового емоційного забарвлення, пов'язаного з їх прагненням до вироблення наукового світогляду. Воно надає характерної для їх мислення пристрасності. Дослідники відзначають, що мислення молоді цього віку сповнене пристрасності, завзяття. Вони рідко слухають викладача байдуже. Вони або зовсім перестають слухати, якщо їм не цікаво, або слухають емоційно, пристрасно, напружено. Прагнення будь-що дійти істини, мати власну думку, стверджувати свої погляди – усе це свідчить про особливий емоційний характер пізнавальної діяльності, про те, що немає людського пошуку істини без емоцій. Високого розвитку досягають на цьому етапі онтогенезу людської психіки інтелектуальні почуття, зокрема любов до набування знань, почуття нового, здивування, сумніву, упевненості, невпевненості тощо. Навчання, самостійна пізнавальна і дослідна творча робота, є джерелом цих почуттів і водночас живиться ними.

Особливо загострюються в молодих людей почуття, пов'язані з усвідомленням свого «я», власної гідності, з потребою дружити, товаришувати. Пошук друзів, товаришів, спілкування з ними є одним з джерел емоційних переживань студентів. Більш зрілими, ніж у підлітків, стають і почуття любові до праці, а також практичні почуття, які створюють сприятливе підґрунтя для обрання майбутньої професії та оволодіння нею.

Усі перелічені особливості свідчать про необхідність впровадження індивідуального підходу в навчання, який би стимулював самостійність у вирішенні більшості поставлених завдань.

Становлення та характерні зміни в особистості людини в цей час проходять у трьох сферах: спілкування, діяльність і самосвідомість. Як зазначає Л.Я. Єрьоміна, для процесу формування англійської компетентності мають значення три відповідні сфери:

- спілкування як природне психологічно обумовлене явище і як процес засвоєння, закріплення та реалізації на практиці іншомовних знань, умінь та навичок;
- спільна навчальна діяльність, що базується на активності та творчості особистості;
- самосвідомість та самовизначення власного «Я» в іншомовному середовищі [3, с. 27].

Початок навчання у вищому навчальному закладі, прийняття учнем школи нової для себе ролі студента – найбільш значущий період, що впливає на процес формування англійської компетентності.

Таким чином, у результаті визначення вікових особливостей студентів коледжів ми встановили, що вік від 15 до 19 років співвідноситься з періодом ранньої юності.

Передумовою успішного формування англійської компетентності студентів коледжів є врахування таких психолого-вікових особливостей, як активне формування індиві-

дуального стилю розумової діяльності; стійка сукупність індивідуальних варіацій у способах сприйняття; свідоме цілеспрямоване запам'ятовування а також використання прийомів запам'ятовування. Характерним також є підвищення продуктивності юнаків та дівчат стосовно словесних форм, повільне формування асоціацій за суміжністю, зростання продуктивності пам'яті, емоційна вразливість, зростання самоконтролю та саморегуляції, а також наявне протиріччя між почуттям особистої індивідуальності та особистісною невизначеністю.

Список використаної літератури

1. Выготский Л.С. Проблема возраста / Л.С. Выготский // Собрание сочинений: в 6 т. Т. 4. – М.: Педагогика, 1984. – С. 244–268.
2. Вікова психологія: підручник / за ред. проф. Г.С. Костюка. – К.: Радянська школа, 1976. – 268 с.
3. Еремина Л.Я. Оптимизация обучения иноязычной устной речи на начальном этапе языкового вуза на основе компетентностного подхода: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Л.Я. Еремина. – СПб., 2006. – 190 с.
4. Зимняя И.А. Психология обучения иностранным языкам в школе. / И.А. Зимняя. – М.: Просвещение, 1991. – 222 с.
5. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения. / Е.А. Климов. – М.: Академия, 2004 – 304 с.
6. Клычникова З.И. Психологические особенности обучения чтению на иностранном языке: пособие для учителя / З.И. Клычникова. – 2-е изд., испр. – М.: Просвещение, 1983. – 207 с.
7. Кон И.С. Психология ранней юности / И.С. Кон. – М: Просвещение, 1989.
8. Кутіщенко В.П. Вікова та педагогічна психологія / В.П. Кутіщенко. – К.: Ленвіт, 2010. – 128 с.
9. Осипова А.А. Общая психокоррекция / А.А. Осипова. – М.: Сфера, 2002 – 510 с.
10. Психологическая помощь и консультирование в практической психологии / под ред. М.К. Тутушкиной. – СПб.: Дидактика плюс, 1998. – 352 с.
11. Реан А.А. Психология человека от рождения до смерти: Младенчество. Детство. Юность. Взрослость. Старость / А.А. Реан. – М.: ОЛМА-Пресс, 2001. – 652 с.
12. Смирнов С.Д. Психология образа: проблема активности психического отражения / С.Д. Смирнов. – М.: Изд. Московского ун-та, 1985. – 228 с.
13. Якобсон П.М. Психологические проблемы мотивации поведения человека / П.М. Якобсон. – М.: Просвещение, 1969. – 317 с.

В статье рассмотрены возрастные особенности студентов колледжей. Определены психологические условия формирования англоязычной компетентности в период ранней юности.

Ключевые слова: колледж, ранняя юность, личность, психолого-возрастные особенности, интеллект, воля, эмоции.

The article deals with age peculiarities of college students. The psychological basics of English language proficiency formation at the early youth age are defined.

Key words: college, early youth, personality, psychological and age peculiarities, intellect, will, emotions.

Одержано 21.01.2013.